

Проект на Закон за българския жестов език

[линк към консултацията](#)

Информация

Откриване / Приключване: 06.08.2020 г. - 08.09.2020 г. Неактивна

Номер на консултация: #5310-K

Област на политика: Архив - Образование

Тип консултация: Закон

Вносител: Министерство на образованието и науката

Тип носител: Национално

Проектът на Закона за българския жестов език е разработен в съответствие с Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН и основната му цел е признаване на езиковия статут на българския жестов език и зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език.

Основните цели на закона са:

- признаване на българския жестов език като естествен самостоятелен език;
- осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;
- признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях;
- формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед осигуряване на равни възможности на глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в обществения живот;
- прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование;
- подготовка на специалисти за обучение по български жестов език;
- осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език.

В Закона са регламентирани правата и задълженията на образователните институции във връзка с глухите и сляпо-глухите деца и ученици за осигуряване на условия за използване на българския жестов език съобразно степента на нарушението на зрението и/или на слуха в системата на предучилищното и училищното образование. Предвидена е възможност за глухите и сляпо-глухите деца за ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език. За родителите на глухи или сляпо-глухи деца са предвидени консултации, свързани с използването на българския жестов език, както и организиране и провеждане на обучения за тях.

Предвидена е възможност и за използването и създаването на системи за комуникация, които произхождат от българския жестов език и подкрепят подходи на общуване, както и овладяване на други езикови компетентности.

В системата на предучилищното и училищното образование се предоставя възможност за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление в детските градини и като специален учебен предмет, както и за използването му в учебния процес съобразно потребностите на глухите и сляпо-глухите деца и ученици.

Също така е регламентирана възможност за използване на българския жестов език при текущите изпитвания и изпитите на глухите и сляпо-глухите ученици. Уредено е право на ползване на преводачески услуги на български жестов език за глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти, както и възможност за осигуряване на условия за подготовка на специалисти по български жестов език.

Проект на Закон за българския жестов език - аудио
файл: <https://youtu.be/RBwo2YjSRCU>

Отговорна институция

Отговорна институция

Министерство на образованието и науката

Адрес: София, София, бул. Княз Дондуков №2А

Електронна поща: priemna@mon.bg

Начини на предоставяне на предложения и становища

- Портала за обществени консултации (изисква се регистрация чрез имейл);
- Електронна поща на посочените адреси;
- Системата за сигурно електронно връчване <https://edelivery.egov.bg/> (изисква се квалифициран електронен подпис или ПИК на НОИ);
- Официалния адрес за кореспонденция.

Полезни връзки

Официална интернет страница на Министерство на образованието и науката - <https://www.mon.bg/>

Рубрика „Обществени консултации“ на интернет страницата на МОН - <https://www.mon.bg/dokumentatsiya/proekti-na-dokumenti/>

Документи

Пакет основни документи:

[Мотиви към проект на Закон за българския жестов език - вер. 1.0 | 06.08.2020](#)

[Доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието - вер. 1.0 | 06.08.2020](#)

[Становище на дирекция "Модернизация на администрацията" - вер. 1.0 | 06.08.2020](#)

[Проект на Закон за българския жестов език - вер. 1.0 | 06.08.2020](#)

[Справка за отразяване на предложенията и становищата - вер. 1.0 | 30.09.2020](#)

Консултационен документ:

Справка становища:

Коментари

[Коментари \(pdf\)](#)

[Коментари \(csv\)](#)

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:36)

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. — „Глухо лице“ е лице със слухова загуба, което е носител и/или ползвател на българския жестов език, независимо дали има други

допълнителни увреждания. включващо и глужите лица с допълнителни увреждания и сляпо-глухота.

Предлагаме да се добави следната дефиниция за „глуха общност“.

2. „Глуха общност“ е общност от глухи лица, които са носители и ползватели на БЖЕ и имат своя идентичност и култура като глухи лица.

Предлагаме да отпадне т.3. Аргументите за това са предоставени в чл.1.

3. „Сляпо-глухо лице“ е лице, което е едновременно със слухова и зрителна загуба и е ползвател на българския жестов език или на други системи на комуникация според специфика на неговото нарушение.

4. „Български жестов език“ е естествено възникнала жестова система за езикова комуникация.

5. „Превод от и на български жестов език“ е преводаческа услуга, която се извършва чрез българския жестов език.

6. „Езикова среда“ е среда, в която комуникацията се извършва чрез български жестов език.

7. „Профилиран ресурсен учител“ е ресурсен учител, който има специализация по „Слухово-речева рехабилитация“.

Предлагаме да се редактира т.7 както следва:

„Профилиран ресурсен учител“ е ресурсен учител, който има магистърска степен по „Жестов език“.

Предлагаме да отпадне т.8. Аргументите за това са предоставени към чл.2, който да отпадне от настоящия закон.

8. „Системи за комуникация“ са системи за комуникация, които произхождат от българския жестов език.

9. „Родител“ е лицето, което упражнява родителските права по смисъла на Семейния кодекс, както и представителят на детето или лицето, което полага грижи за детето.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:35)

ГЛАВА ПЕТА ФИНАНСИРАНЕ

ГЛАВА ПЕТА ФИНАНСИРАНЕ

Чл. 29. (1) Финансирането на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език, се осъществява със средства, осигурени от:

1. държавния бюджет, чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика, и от бюджета на институциите по чл. 21, ал. 4 и чл. 25;
2. бюджета на държавните и общинските детски градини и училища, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО;
3. европейски и международни проекти и програми;
4. други източници.

Позиция: Трябва да има гарантирано държавно финансиране за развитие на БЖЕ, образование чрез БЖЕ и преводачески услуги чрез БЖЕ. Финансирането трябва да се осигурява още от първия ден на глухия човек, след като е установена глухотата му. Това не може да бъде на проектен принцип. В момента има средства за слухопротезиране и кохлеарна имплантация, има за слухово-речева рехабилитация, но никъде няма за жестов език. Ваучерна система за обучения по БЖЕ за родители и семейства, за самите глухи деца. В системата на образованието трябва да има учители по жестов език, отделно инвестиции в ресурсните учители и други педагози/специалисти да владеят жестов език и т.н. Вече по-горе препоръчахме да се създаде Фонд за развитие на БЖЕ и всичко свързано с БЖЕ да минава през този фонд. Фондът да се управлява стратегически от Съветът по БЖЕ. Всяка година да се гласува конкретен бюджет от Съвета по БЖЕ и съответно НПО на глухите хора да бъдат партньори в този процес. Задължително да има независима комисия за контрол върху дейността на Фонда и разпределението на средствата.

(2) В рамките на средствата по чл. 287 от ЗПУО средства от държавния бюджет може да се предоставят на частните детски градини и частните училища, включени в системата на държавното финансиране по чл. 10 от ЗПУО.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:35)

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА СЪВЕТ ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК

Пояснения: Посочва се, че съветът за българския жестов език ще има за основна задача „да подпомага министъра на МОН“ с дейностите, свързани с БЖЕ и че въпросният ще включва 14 членове, посочени по бройки – но никъде не се казва с какво, конкретно, ще подпомагат членовете на съвета министъра. В кои конкретно дейности, свързани с БЖЕ? Завършва се с това, че ще има издаден правилник. Дано поне в него се конкретизира каква точно дейност ще се подкрепя, от кого точно и дали ще е безвъзмездна или не. В този правилник трябва да са разписани всички задължения и правомощия на Съвета.

Съветът по БЖЕ е за жестов език и болшинството от представителите са представители на глухата общност, владеещи и имащи експертиза по теми, свързани с БЖЕ. Според всички чужди експерти, до които се допитахме, жестовите преводачи нямат място в такъв съвет по БЖЕ - те са с неутрална роля и е достатъчно тяхното членство в професионална организация за жестови преводачи. За съжаление, в целия закон се усеща потисничество спрямо носителите и ползвателите на жестов език и много се “разчита” на жестовите преводачи. Факт е, че качествените жестови преводачи са единици и в момента единственият път е водачеството на глухите хора

с експертиза и опит в БЖЕ и те са тези, които да водят процесите свързани с развитието на нова генерация от жестови преводачи и които да владеят жестовия език, такъв какъвто е в естествената му форма. В момента това не е така.

В тази връзка, по-долу са дадени ясно коментари какъв да бъде състава на Съвета за БЖЕ.

Чл. 27. (1) Към министъра на образованието и науката се създава Съвет за българския жестов език.

Съветът по ал. 1 е консултативен орган, който подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с развитието на българския жестов език.

2. Съветът се състои от 14 членове и включва:

Коментар: Не може да е четен брой. Това е важно изискване за вземане на решения. Предлагаме да са 15 членове.

1. двама представители на Министерството на образованието и науката и един представител на Министерството на труда и социалната политика;
2. двама хабилитирани преподаватели от академичната общност – лингвист и специален педагог;
3. един представител на Българската академия на науките;

Предлагаме: На мястото на представител на БАН да бъде записан глух носител на жестовия език.

Коментар: В т. 2 вече има предвидени двама преподаватели от академичната общност.

4. петима представители на общността на глухите хора. и на сляпо-глухите хора;

Предлагаме: Броят на представителите на общността на глухите да бъде шест. Така общият брой на Съвета ще стане 15 члена.

5. един представител на специално училище за ученици със сензорни увреждания – увреден слух;

6. ————— двама преводачи на български жестов език.

Предлагаме: двамата жестови преводачи да бъдат заменени с глухи носители на жестовия език.

Коментар: Преводачите не трябва да участват в този съвет. Те единствено присъстват с неутрална и преводаческа роля.

Чл. 28. Определянето на членовете на съвета, дейността и организацията му на работа се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:33)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 10

Чл. 24. (1) Глухите и ~~сляпо-глухите~~ лица, за които е осигурена преводаческа услуга по реда на чл. 22 и 23, упражняват правото си на получаване на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език чрез избрани от тях преводачи от списъка по чл. 17.

(2) В случаите по чл. 21, ал. 4 съответната институция осигурява преводаческа услуга на глухото и ~~сляпо-глухото~~ лице чрез преводач от списъка по чл. 17.

Коментар: Точно при т. (2) е наложително глухият сам да избира своя преводач и само в случай на невъзможност да му бъде назначен служебен такъв. Ситуация, при която на глух се назначава/предоставя преводач, с който той би могъл да е в личен или служебен конфликт, е пагубна за глухия. И в болница, и в съд глухият трябва да има доверие и сигурност в своя преводач! Нарича се избор на доверен преводач. Ужасно е да ти наложат преводач, с когото си в конфликт и от него да зависи животът ти или съдбата ти! Единият (болници) ще те вкара в гроба, другият (МВР, прокуратура, съд) – в затвора. Категорично настояваме за право на избор на глухото лице на доверен преводач.

Чл. 25. Държавните институции и органите на местното самоуправление са длъжни да осигуряват превод на български жестов език извън осигурения лимит по чл. 21, ал. 1 и 2 при:

1. заявяване и/или получаване на административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление;
2. провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на глухи лица. ~~лица с увреден слух и на сляпо-глухи лица.~~

Чл. 26. (1) Условието и редът за отпускане, изменение, спиране, прекратяване, възобновяване, отчитане и изплащане на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език по чл. 21, ал. 1 и 2, се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика.

2. Минималният размер на средствата за заплащане на един час безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, предоставена на лице по чл. 21, ал. 1 и ал. 2, се определя с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.

3. Условието и редът за осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга по чл. 21, ал. 4 се определят с наредбата по ал. 1.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:30)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 9

Чл. 22. (1) Безвъзмездната преводаческа услуга по чл. 21, ал. 1 се осигурява за всяка бюджетна година, след заповед на директорът на дирекция „Социално подпомагане“, издадена по искане на глухото или ~~сляпо-глухото~~ лице, а ако то е недееспособно – на неговия законен представител.

2. Искането по ал. 1 може да бъде подадено и от член на семейството, при което е настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, глухото или ~~сляпо-глухото~~ дете.

3. Безвъзмездната преводаческа услуга по чл. 21, ал. 2 се осигурява за всяка учебна година, след заповед на директора на дирекция „Социално подпомагане“, издадена по искане на глухото или ~~сляпо-глухото~~ лице.

4. Предоставянето на преводаческата услуга по ал. 1 и 2 се осигурява въз основа на заявление-декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, придружено с експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК и при необходимост от други медицински документи, както и документи, удостоверяващи статута на студента или докторанта.

5. Документите по ал. 4 се подават в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на лицето по чл. 21, ал. 1 и 2. Документите може да се подават лично, с писмо с известие за доставяне чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път с квалифициран електронен подпис.

Чл. 23. (1) Директорът на дирекция „Социално подпомагане“ или оправомощено от него длъжностно лице издава заповед за осигуряване или за отказ от осигуряване на преводаческата услуга по чл. 22, ал. 1 и 2. Неразделна част от заповедта за осигуряване е образец на протокол за ползване на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане.

2. Заповедта по ал. 1 се съобщава писмено на лицето, подало заявление-декларация, в 7-дневен срок от издаването ѝ.

3. Отказът за осигуряване на преводаческата услуга по чл. 22, ал. 1 задължително се мотивира.

4. Заповедта по ал. 1 може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

5. Заповедта по ал. 1 се издава за срок до края на бюджетната година, в която е заявено осигуряването на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език или за срока, посочен в експертното решение за определяне процента на трайно намалената работоспособност или вида и степента на увреждане – когато този срок изтича преди края на бюджетната година.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:28)

Предлагаме следните промени:

В чл. 21, ал. 3 да отпаднат изразите: „броят на часове за“, „лимит по“, като текстът придобие следната редакция:

2. Броят на часовете за Правото на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език се определя за всяка календарна година в съответствие с лимита по ал. 1 и пропорционално на срока на действие на експертното решение на ТЕЛК или НЕЛК, или на оставащите месеци след отпускането на преводаческата услуга.

В чл. 21, ал. 4 да отпадне изразът „сляпо-глухите“, като мотивите са изложени по-горе и са идентични и тук, като текстът придобие следната редакция:

4. Глухите и сляпо-глухите лица използват безвъзмездна преводаческа услуга, извън осигурения лимит по ал. 1, на български жестов език при:

Предлагаме в текста на ал. 4, т. 1 от чл. 21 след думата „помощ;“ да отпадне „;“ и да се добави следния израз „и неотложна медицинска помощ;“, като текстът придобие следната редакция:

1. хоспитализиране в лечебни заведения за болнична помощ и при оказване на спешна медицинска помощ и неотложна медицинска помощ;

Мотиви: Спешна помощ и неотложна помощ са различни неща. Спешна помощ е когато застрашава живота ти, например смъртоносни травми при катастрофа или друго като нещо си глътнал и не дишаш и т.н. Неотложна помощ е когато получиш някаква криза, например силна бъбречна криза, коремна криза, жлъчна криза, панкреатитна криза или друга. Отиваш едва дишаш от болка, но е панкреатитна криза и нямаш право на безплатен жестов превод, защото от това на мига не можеш да умреш.

~~2. извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи.~~

Предлагаме: текстът на т.4.2. от чл.21 да се промени, както следва:

2. Извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи, прокуратура, съдилища.

Мотиви: Жестов превод, когато глухото лице е под прокурорско разпореждане, както и в съдилища е изключително наложителен. От това би могло да зависят животът и бъдещето на глухото лице.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:26)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 7

Чл. 20. (1) Промени в обстоятелствата по чл. 17, ал. 2, т. 3 – 7 може да бъдат извършени по заявление на преводача, след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

2. Лице, включено в списъка на преводачите по български жестов език, може да бъде отписано при:

1. изразено негово желание;
2. поставяне под запрещение;
3. констатиране на системни нарушения при отчитането на преводаческите услуги;
4. смърт на преводача.

3. Отписването се извършва след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

Предлагаме: Да бъде допълнен чл. 20, ал. 4, която дава възможност за отписване, ако има заявено недоволство от страна на глухи хора по отношение на жестовия преводач – превод и поведение. Тази възможност следва да е водеща.

Чл. 21. (1) Глухите и-сляпо-глухите лица имат право на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език до 120 часа годишен лимит.

Предлагаме: да бъде направена промяна в текста на Чл. 21. (1), както следва:

Чл. 21. (1) Глухите лица имат право на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език на 120 часа годишен лимит.

Мотив: Изразът „ДО“ предполага извършване на индивидуална оценка на всяко лице, което желае да използва тази услуга.

2. Глухите и-сляпо-глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование, освен осигурения лимит по ал. 1, имат право на допълнително ползване на преводачески услуги на български жестов език до 60 часа на семестър.

Предлагаме да бъде направена промяна в текста на Чл. 21. (2), както следва:

2. Глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование имат право на ползване на безвъзмездни преводачески услуги на български жестов в рамките на учебната програма на ВУЗ, в който са студенти, до завършване на образователната степен.

Мотив: Предоставеният лимит е изключително недостатъчен за добрата университетска подготовка на глухия студент или докторант. Добрата професионална подготовка гарантира трудовата реализация на глухото лице. За тази цел е необходимо през целия курс на университетско образование глухото лице да ползва жестов превод без ограничение.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:24)

Предлагаме: да бъде върнат текста член 17 от нашето предложение, дадено в МОН, като алтернативно на горното настояваме, чл. 17, ал. 1 и 2 да придобият следната редакция:

Чл. 17. (1) Преводач от и на български жестов език е дееспособно физическо лице с българско гражданство или с право на постоянно пребиваване в Република България, което е с придобита професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, или с придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език.

(2) обстоятелствата по чл. 16, ал. 1, с изключение на необходимото образование и квалификация, се установяват с декларация.

Чл. 19. (1) Подадените документи по чл. 18 се разглеждат от комисия, определена със заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания, която извършва проверка на документите и прави мотивирано предложение за вписване в списъка по чл. 17 или за отказ от вписване.

(2) Въз основа на предложението по ал. 1 изпълнителният директор на Агенцията за хората с увреждания издава заповед за вписване в списъка по чл. 17 или за отказ в срок до 14 дни от датата на подаване на документите по чл. 18.

(3) Не по-късно от три дни след постъпване на заявлението комисията разглежда документите по чл. 18. При констатиране на нередовност в тях заявителят се уведомява да ги отстрани в петдневен срок от съобщението за това с указание, че неотстраняването ще предизвика прекратяване на производството.

(4) В случаите по ал. 3 срокът за произнасяне започва да тече от датата на отстраняване на нередовността.

(5) Ако нередностите в подадените документи не бъдат отстранени в срока по ал. 3 производството се прекратява.

(6) По преценка на комисията по ал. 1 може да бъдат извършвани проверки за достоверността на представените документи и декларираните обстоятелства.

(7) Изпълнителният директор на Агенцията за хората с увреждания отказва вписване в списъка по чл. 17, когато не са спазени изискванията по чл. 16, ал. 1.

(8) Заповедите по ал. 2 и 5 се съобщават при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(9) Заповедите по ал. 2 и 5 подлежат на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(10) Вписването в списъка по чл. 17 се извършва в тридневен срок от влизането в сила на заповедта за вписване по ал. 2.

Да се преразгледа целия чл. 19.

Мотиви: АХУ без да сформира оперативно звено за БЖЕ от членове владеещи жестов език, като основна част от тях да са носители на жестов език, нищо не може да направи сами. В противен случай, това ще бъде просто една административна процедура без да има ефект. Освен оперативното звено за БЖЕ, е нужно да бъде сформирана комисия по правоспособност, която да следи за правоспособността на жестовите преводачи, но тя е по-скоро към Съвета за БЖЕ.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:23)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 5

Да се преразгледа целия чл. 17.

Мотиви: Категорично възразяваме срещу посочената формулировка. АХУ до момента не е имала и няма никаква представа от наличието на жестови преводачи в страната. В чл. 19, ал. 1 на всичко отгоре се говори за „комисия в АХУ“ – съставена със заповед на директора на АХУ, който, не владее и не разбира, не познава и не може да даде експертно мнение по въпросите и проблемите на БЖЕ. Пак там, в ал. 6 – се говори за „проверки за достоверността“ от комисията, одобрена от директора на АХУ, без да са посочени изискванията за подбор на членовете на въпросната комисия (тоест, може и да са чистачите на АХУ). В ал. 7 пък точно директорът на АХУ, който е некомпетентен по тези въпроси, има право да отказва вписване.

Като решение, предлагаме както по-горе в аргументите ни, че трябва да се обособи оперативно звено, свързано с услуги чрез БЖЕ към АХУ. Звеното се състои от глухи хора и жестови преводачи, хора единствено владеещи жестов език и които са на пряко подчинение на АХУ/МТСП, като задължително следват стратегически план за работа, установен и гласуван от Съвета за БЖЕ. Отделно трябва задължително да има комисия за правоспособност на жестовите преводачи.

Предлагаме в чл. 18, ал. 2 след думата „прилага“ да се добави „свидетелство“, а след думата „съответно“ да се добави „удостоверение“, като текстът придобие следната редакция:

Чл. 18. (1) Всяко лице, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, подава лично или чрез упълномощено от него лице до Агенцията за хората с увреждания заявление за вписване в списъка по чл. 17. Заявлението е по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за

хората с увреждания.

(2) Към заявлението се прилага свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

Коментар: Подчертаните думи „свидетелство“ и „удостоверение“, които са като изискване за жестов преводач, дават яснота за квалификацията на жестовите преводачи, които предстои да имаме. Свидетелство и удостоверение се дава на завършили курс. Има риск от провеждане на курсове, които няма да дадат нужната професионална подготовка за преводачите. За да имаме качествени жестови преводачи, те трябва да имат университетско образование със специалност „Преводач по български жестов език.“

ЗАБЕЛЕЖКА: В закона, върху който давахме становище в различен цвят имаше чл. 17 /1/, е записано за преводачите да имат степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език. Това изискване в този закон го няма. А е от изключителна важност.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:21)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 4

Чл. 16. (1) Преводач от и на български жестов език може да е дееспособно физическо лице с българско гражданство или с право на постоянно пребиваване в Република България, което притежава професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

(2) Преводачески услуги от и на български жестов език по реда на тази глава се извършват от лица по ал. 1, включени в Списъка на преводачите на български жестов език.

Чл. 17. (1) Списъкът на преводачите на български жестов език се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания.

(2) Списъкът по ал. 1 съдържа:

1. идентификационен номер на преводача;
2. дата на вписване на преводача;
3. име и фамилия на преводача;

4. населено място, в което се намира настоящият адрес на преводача;
5. телефонен номер и/или електронен адрес на преводача;
6. часови диапазон, през който услугата може да бъде предоставена от преводача;
7. предпочитани области на жестов превод.

(3) Списъкът по ал. 1 се публикува на интернет страницата на Агенцията за хората с увреждания при спазване на нормативните изисквания за защита на личните данни.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:20)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 3

За възможността за създаване на агенции/фирми за жестов превод е напълно нормално да е случва. То и сега законите позволяват това, няма никакво ограничение и не е нужно да го изискваме от закон за БЖЕ. Идеята е, обаче, че държавата чрез Фонда за развитие на БЖЕ да може да подкрепя социалното предприемачество със създаването на социални бизнеси, доставчици на преводачески услуги от и на жестов език. Разбира се, че не е нужно да се подкрепя цялостната му дейност, а по-скоро за неговия старт. Който иска, дали като физическо лице или чрез фирма/НПО – нека да прави такива форми на тази услуга, това е само плюс за глухите, ще имат възможност и право на избор. АХУ трябва да създава такива възможности, а не да ни ограничава по един единствен начин както е посочено. Също така, след като говорим за Закон за БЖЕ, няма как да вмъкваме толкова административни текстове като за наредба в закон.

Заявяваме, че трябва да се създават възможности да се създават програми за заетост на глухи хора, осигуряващи обучение на работното място, които да са насочени към развитието на глухите хора по новосъздаващи се позиции, свързани с БЖЕ и всички услуги, произтичащи от него. В момента голяма част от НПО сектора изпитват затруднения за осигуряването на работни места за глухи хора с опит и умения. Освен това, ще се създават възможности за образование чрез специалност „Жестов език“ и те са в няколко направления - 1.лингвистично-научноизследователска 2.образователна и 3. преводаческа. С въвеждането на закона за БЖЕ и предстоящите дейности по него през следващите години, въвличането на глухите хора във всички процеси чрез програми за обучение на работното място е неминуемо и вярваме, че МТСП могат да бъдат изключителен партньор за развитието на глухата общност. Това трябва да се приеме като един преходен период, в който се прави инвестиция в глухата общност да се вълечат сериозно в дейностите, свързани с БЖЕ. По този начин само за едно десетилетие е възможно да се премине от обгрижващ модел към отговорен и равностоен живот за глухите хора.

Предлагаме да се създаде оперативно звено от глухи специалисти по БЖЕ (носители и ползватели на БЖЕ). Ние сме малка държава и идеята е да се обединят усилия в

глухата общност и да си остане всичко да си минава през АХУ, но е безкрайно нужно да има звено от глухи специалисти по жестов език към АХУ (или бъдещата ДАХУ), които да се занимават с оперативно управление - администриране, логистична дейност, комуникационни и координационни дейности, които са повече с оперативен характер с цел постигане на балансиране на глухи специалисти по жестов език и жестови преводачи, които заедно предоставят услуги за глухата общност. Целта е, че жестовите преводачи се занимават единствено и само и основно с жестов превод, а не с координационни, комуникационни и оперативни дейности или обучителни дейности. Съветът по БЖЕ има консултативна и стратегическа роля, а не оперативна. Съветът по БЖЕ ще може да получава информация от оперативното звено от глухи специалисти в АХУ и по този начин ще може да работи по-добре при вземането на решения и процесите на стратегическо планиране ще започнат да се установяват и изглаждат с годините. Накратко казано оперативното звено към АХУ (ДАХУ) е с оперативна роля и с фокус върху създаването на среда за услуги чрез БЖЕ, а Съветът по БЖЕ обхваща всичко свързано с БЖЕ и е с повече стратегическа и консултативна роля по отношение на Фонд за развитие на БЖЕ. Двете ще се допълват.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:19)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 2

Например, следващите стъпки в тази посока са:

Инвестиции в носителите на БЖЕ, за които се създават позиции, свързани с БЖЕ, неговото развитие и неговото прилагане в предоставяне на услуги чрез БЖЕ, включително и преводаческите. Тук се включват както глухите лица, така и чуващи лица от семейства на глухи родители, които са с потенциал да бъдат първите жестови преводачи. За целта трябва да се създават обучителни програми на работното място в организации на глухите хора и жестови преводачи. Такъв тип програми трябва да се извършат следните дейности, а именно:

- Оценка на ситуацията в България за реалния брой жестови преводачи и качеството на жестовия превод. Ниво на владение на БЖЕ сред сегашните жестови преводачи.
- На база на резултатите, се създават нови обучителни програми за жестови преводачи, които работят заедно с носители на жестов език.
- Научни изследвания на жестовия превод
- Провеждат се обучения за жестови преводачи сред деца на глухи родители
- Провеждат се обучения за глухи жестови преводачи сред носители на жестов език.
- Създаване на звено/център, което се занимава с развитието на жестовите услуги и техния мониторинг. В това звено/център работят основно само хора, владеещи БЖЕ и в никакъв случай, това не е просто административно звено, изплащащо пари за преводачески услуги, а е оперативно звено, което постоянно се занимава с развитието на жестовите услуги през годините докато се стигне до нужните стандарти и качество на преводачески услуги чрез жестов език. То общува

активно със Съвета по БЖЕ, който всъщност се занимава със стратегическото планиране на всичко, свързано с БЖЕ. Силно препоръчително е развитието на жестовите услуги и неговия мониторинг да се прави в научно-изследователски център към ВУЗ, в който работят глухи хора задължително заедно с експерти и специалисти. Нека научноизследователската дейност да е към ВУЗ, но задължително заедно с глухите хора. Жестовият превод също има нужда от научно изследване. Такова никога не е правено в България. Така, както е правено в много различни държави, разбира се и в това число и в Галодет университета. Жестовият превод също е обект на научно изследване, за да се излезе с научни изводи, които да са базата за развитието на жестовия превод. По принцип практика в почти всички държави е с научно-изследователска дейност на жестов език да се занимават университети и такива научно-изследователски центрове са основно към университети. Разбира се, като в екипите са включени активно глухите. Това трябва да се случи и тук, в България.

- Създаване на възможности за преводачески агенции/фирми да предоставят такъв тип услуги. Защо се ограничава само до физически лица в закона? АХУ ни връщат поне 20 години назад с тези текстове, които са много силно административни. Законът трябва да създава условия за осигуряване на права на глухите хора чрез преводачески услуги чрез БЖЕ, но цялата тази конкретика е копи пейст на процедура от АХУ и те нямат място в закона, защото това е силно ограничаващо.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:18)

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК 1

Изрично сме против след влизането на закона в сила да се изплащат възнаграждения единствено на база часове и на база брой глухи хора. Истината е, че в момента реално практикуващите жестови преводачи, които предоставят качествен превод е малък точно вследствие на дълги години на подпомагаща политика чрез чл. 51, което доведе до краха на професията на жестовия преводач. Законът е иновация и цели в рамките на поне 5 години след влизането в сила на закона да се създадат условия за нова генерация жестови преводачи. Но така или иначе, заплащане на превод трябва да има и тези средства трябва да са предвидени в закона. През тези 5 години глухите ще имат нужда от превод, който със сигурност няма да е достатъчно качествен и трябва и затова трябва да има предвидени средства за развитие на жестовите преводачи. Нужни са сериозни инвестиции в иновативни и ефективни обучителни програми за жестови преводачи. От гледна точка на социалното предприемачество, ще трябва да се инвестират усилия в ефективни модели за управление на жестови услуги. За тази цел, препоръчваме да бъде създаден Фонд за развитие на БЖЕ, който ще следва цялостен план на дейности, като една от тях ще е свързана с развитието на професията на жестовия преводач и съответно жестовите услуги в следващите 10 години. Съветът по БЖЕ създава стратегически план за изпълнение на настоящия закон, упражнява мониторинг и предлага и договаря бюджетни средства чрез Фонда на ежегодна база.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 18:17)

ГЛАВА ТРЕТА

ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК

Пояснения в подкрепа на настоящата глава: Бихме искали да уточним един ключов факт – а той е, че единствената група хора с увреждания с друг език са глухите и те могат да бъдат напълно равнопоставени стига да имат условия за работа с и чрез БЖЕ. Нека да не се забравя, че закон за БЖЕ цели не да обгрижва глухите хора, а да създава възможности за тяхното пълноценно включване като се вземе предвид специалните способности на глухите хора, а именно владението на БЖЕ и визуална култура, които като умения имат своето приложение в сферите на изследователската дейност, образователната дейности и социалното предприемачество. Тези факти са напълно negliжирани в цялата глава за преводаческите услуги – смеем да кажем, че това са текстове, които са на практика същите текстове по смисъл, които АХУ е прилагала за изплащането на помощите по чл. 51 с единствената разлика, че парите този път ще се изплащат към жестовите преводачи. Няма как да не отделяме глухите хора от останалите хора увреждания. Те вече са отделени дори и чисто законодателно. Те единствено не са включени в Закона за личната помощ. А е така, защото се има предвид, че проблемите на глухите ще имат решение с отделен закон за БЖЕ, точно по причината, която посочваме по-горе - глухите хора са с единствената група със собствен език и специфика на проблемите, произхождащи комуникацията.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:56)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 13

Чл. 13. Българският жестов език може да се прилага и при обучението, развитието и терапевтичната работа с деца и ученици с проблеми в комуникацията и езиковото развитие, които нямат нарушение на слуха.

Предлагаме: да бъде върнат членът от законопроекта, който съществуваше при обсъждането в МОН, а именно: законът задължава учителите в специалното училище да владеят БЖЕ. Това изискване в този закон го няма. А е от изключителна важност. Предлагаме този член да бъде върнат в закона със следното съдържание:

Чл. Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици с увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които работят с деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, трябва да са и придобита образователна степен магистърска във ВУЗ по български жестов език.

Пояснение: Работещите в специалните училища, завършили специална педагогика, предметници (математика, история, биология и т.н.) трябва да имат допълнителна образователна степен магистър от ВУЗ по БЖЕ. Същото се отнася за ресурсните учители, които работят в системата на предучилищното и училищното образование.

Чл. 14. Глухите и ~~сляпо-глухите~~ студенти и докторанти съобразно степента на нарушението на зрението ~~и/или~~ слуха им в процеса на обучението си за придобиване на висше образование имат право на ползване на преводачески услуги на български жестов език.

Чл. 15. Висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език.

Мотиви: Не е ясно посочено как и по какъв конкретен начин ВУЗ ще осигуряват условия за подготовка на специалисти по БЖЕ. При всички положения, за да се създадат такива условия във ВУЗ, ще се наложи промяна в Закона за висшето образование. Не смятаме, че това трябва да остане за след като влезе в сила Закона за БЖЕ да бъде регламентирано. Смятаме, че нужни са промени в Закона за висшето образование и те да бъде вписани в Допълнителните разпоредби на настоящия закон.

За глухите студенти предлагаме предвиждане на ал. 2 на чл. 15, който д предвижда право на неограничено ползване на жестов превод така, че да са напълно равнопоставени във висшето си образование на останалите студенти.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:55)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 12

Чл. 12. (1) В системата на предучилищното и училищното образование съобразно оценката на индивидуалните потребности на глухите и ~~сляпо-глухите~~ деца и ученици се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие и чрез българския жестов език от ресурсен учител, а при възможност и от профилиран ресурсен учител, за пълноценно участие в образователния процес.

2. На глухото и ~~сляпо-глухото~~ дете или ученик може да бъде осигурен от детските градини или училищата и преводач на български жестов език в случай, че не е определен съответният специалист по ал. 1. Използването на преводаческата услуга е извън осигурения лимит по чл. 21, ал. 1.

Коментар: Според **ал. 2 от чл.12** родителите си заплащат услугата, която държавата не може да осигури на детето им. Ако е така, **ал 2 от чл. 12** да бъде заличена.

3. При текущите изпитвания и изпитите в системата на училищното образование, както и при педагогическите ситуации в предучилищното образование, глухите и ~~сляпо-глухите~~ деца и ученици по ал. 1 съобразно степента на нарушението на зрението ~~и/или~~ слуха им имат право да използват българския жестов език.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:54)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 11

2. За учениците без слухова загуба може да се осъществява обучение за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а за децата без слухова загуба – обучение за изучаване на българския жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

Коментар: Същият проблем е налице и тук, защото **т. 4 е към чл. 11**, който пък е само за специалните училища. Отбелязваме, че текстът към **т. 4** трябва да се отнесе към нов член, касаещ чуващите ученици от системата на предучилищното и училищното образование.

5. Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от педагогически специалисти с висше образование по специалности от професионални направления „Педагогика“ и „Педагогика на обучението по.....“, или по специалност „Българска филология“ от професионално направление „Филология“ с придобита професионална квалификация „учител по български жестов език“ при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО.

Предлагаме: да бъде заличена т.5 от чл.11 и да придобие следния текст, след уточнение в т.3 към същия член, за кои детски градини става въпрос, след като такива към специалните училища няма:

~~5. Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от **глухи** педагогически специалисти с висше образование по специалности от професионални направления „Педагогика“, **или** „Педагогика на обучението по.....“, **или** по специалност „Българска филология“ от професионално направление „Филология“ с придобита професионална квалификация „учител по български жестов език“ при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО.~~

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:52)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 10

Чл. 11. (1) За целите на обучението и комуникацията в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, се използва българския жестов език.

Обръщаме внимание, че чл. 11 се отнася само за специалните училища за глухи деца. От това следва, че всички точки към чл. 11 се отнасят само за специалните училища. Това означава, че глухите деца в масовите детски

градини няма да учат БЖЕ.

(2) В специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, и за глухите ученици, обучаващи се в училищата от системата на предучилищното и училищното образование, се провежда обучение по български жестов език като специален учебен предмет.

Коментар: В т.2 е поредното неволно или волно объркване: „...обучаващи се в училищата от системата на предучилищното и училищното образование, се провежда обучение по български жестов език като специален учебен предмет.“. Така написано става ясно, че глухите ученици и в специалното училище и в масовото училище ще учат специален предмет „Български жестов език“. Обаче това не е така. Предвидено е само в специалните училища да се учи предмет „Български жестов език“. Трябва да се разделят в отделни членове специалните училища и училищата от системата на предучилищното и училищното образование (масовите у-ща). Така оставена **т. 2 от чл. 11** е некоректна, като обръщам отново внимание, че **т. 2 е от чл. 11**, който се отнася само за специалните училища.

2. За глухите деца и ~~за сляпо-глухите~~ деца съобразно степента на нарушението на зрението ~~и/или~~ на слуха в детските градини се провежда обучение за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление.

Коментар: Тъй като **т. 3 се отнася към чл. 11**, следва да разбираме, че глухите деца в детските градини към специалните училища ще изучават БЖЕ в специално образователно направление, но към момента детските градини към специалните училища са закрити и няма такива. Следва да се уточни в кои детски градини. Ако тази точка касае глухи деца в масови детски градини, да се отнесе към отделен член, касаещ глухите деца и ученици от системата на предучилищното и училищното образование.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:51)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 9

Чл. 10. (1) Специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, по чл. 44, ал. 1, т. 1 от същия закон, в партньорство с организации на и за хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност, организират и провеждат обучения за родителите на глухи и ~~сляпо-глухи~~ деца по български жестов език за осигуряване на езикова среда на детето.

Мотиви: Същите както в **Чл.9 (3)**.

2. За глухите и ~~сляпо-глухите~~ деца съобразно степента на нарушението на зрението ~~и/или~~ на слуха се осигурява ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език от специалните училища за ученици със сензорни

увреждания – увреден слух, по чл. 44, ал. 1, т. 1 от ЗПУО и от специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от същия закон.

3. При осъществяване на дейностите по ал. 1 институциите може да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите лица, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност.

Предлагаме: да се заличи изцяло т.3 от чл.10

Мотиви: дава се яснота в по-горните членове и точки. Институциите трябва да си взаимодействат с НПО на глухи, а не препоръчителното „може“.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:50)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 8

Предлагаме: В чл 9, ал. 3 след думата алинея 1 да се добави „организации на и за хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност,“

Като текстът придобие следната редакция:

Чл.9 (3). Медицинският специалист, установил слуховата загуба на детето, насочва родителя към институциите по ал. 1 **и към НПО на хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност,** с цел осигуряване на ранна подкрепа за лично и езиково развитие на глухото дете.

Мотив: Ранната подкрепа за лично и езиково развитие се случва най-добре в средата на глухата общност чрез обучителна дейност. Общността и семейството са водещият фактор в езиковото развитие на детето. Организациите на глухи хора имат капацитета да бъдат партньор на институциите.

Пояснение: И тук, следва да се обърне внимание отново на изложения по-горе аргумент. Много е важно да се вземе предвид темата за недопускане на лишаване на човешкото право на език. За глухите хора естественият език е жестовият език и **не** трябва да се допуска лишаване от това право. Изграждането на реч на словесен език е отделна дейност и тя съществува, като за нея има финансова подкрепа за всяко глухо дете за неговата слухово-речева рехабилитация. Също така държавата осигурява финансова подкрепа за слухопротезиране чрез слухови апарати и КИ. Но нито едното, нито другото не включва езиковото развитие на глухите деца. Критичен е периодът от 0 до 3 годишна възраст за изграждането на езикови умения за глухите деца чрез БЖЕ. Затова предлагаме осигуряването на езикова среда на глухите деца да се извършва чрез обучителни организации (те не са образователни), в случая НПО

на глухите хора.

Предлагаме следната редакция на чл. 10, ал. 1: след думата закон, да се добави „в партньорство с организации на и за хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност,“ като текстът придобие следната редакция:

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:50)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 7

2. При осъществяване на дейностите по ал. 1 институциите може да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на-сляпо-глухите лица, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност.

Предлагаме: следните поправки и редакция на чл. 9. (2) :

Чл. 9 (2) При осъществяване на дейностите по ал. 1 **партньори на институциите са НПО на хора с увреден слух**, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност.

Мотиви: Да се осигури достъп и възможности на НПО на глухи да бъдат обучителни организации. Институциите нямат капацитета да се занимават с всяко едно семейство на всяко глухо дете. Участието в процеса за информиране и обучения на семействата на глухите деца е приоритетна дейност на НПО на глухите и те са най-подходящите партньори на държавата в изпълнение на тези дейности. Дава се възможност на носителите на жестовия език да участват в процесите на развитие на БЖЕ и услугите, свързани с него.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:48)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 6

Чл. 8. В детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от ЗПУО се осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език.

Чл. 9. (1) Специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специалните училища по чл. 44, ал. 1, т. 1 от същия закон, **в партньорство с организации на и за хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза**, предоставят информация и извършват консултации на родителите за осигуряване на езикова среда за комуникация на български жестов език и за обучение на детето от

момента на установяване на слуховата загуба.

Предлагаме: Чл. 9 (1) да бъде променен, като след израза „същия закон“ се добави: „в партньорство с организации на и за хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза“. Като чл. 9. (1) ще изглежда както следва:

Чл. 9. (1) Специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специалните училища по чл. 44, ал. 1, т. 1 от същия закон, **в партньорство с НПО на хора с увреден слух**, предоставят информация и извършват консултации на родителите за осигуряване на езикова среда за комуникация на български жестов език и за обучение на детето от момента на установяване на слуховата загуба.

Мотиви: Организацията и мястото на провеждане да са ангажимент на центровете за подкрепа и специалните училища, а предоставянето на консултациите и обучението по БЖЕ да бъде извършено от НПО на хора с увреден слух. Никой, по-добре от глухите консултанти не биха могли да консултират семейството по въпроси, свързани с глухотата, както и никой по-добре от глух обучител не би научил на БЖЕ малкото дете. Разбира се, глухите консултанти и обучители трябва да имат професионална квалификация за двете дейности.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:46)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 5

4. Подготовка на обучители и консултанти по БЖЕ за родители и семейства на глухи хора

- Обучители по БЖЕ за родители и семейства на глухи хора - те са с фокус върху обучения по БЖЕ за семейства на глухи хора.
- Консултанти по БЖЕ за родители и семейства на глухи хора - те са с фокус върху съдействие към чуващи семейства с глухи хора, например, които посещават на място в дома на семейството.

В закона има една слабост и тя е, че се дава пари за текущи разходи, а не се мисли как с достатъчно средства да бъдат инвестирани в глухи лидери (макар и малко, но от тях зависи мотивацията и промяна на нагласите в цялата глуха общност). Целта е да се изграждат техните умения в процеса на работа чрез обучителни програми на работното място, подкрепени от държавата. По този начин глухите хора сами ще стигнат до заключението, че искат да се образуват и да учат през целия живот. До този момент не е имало такива възможности. В момента ВУЗ-овете не са напълно подготвени по теми, свързани с глухите хора и особено БЖЕ. Обучителните програми на работното място се разписват предварително от професионалисти в областта на неформалното обучение чрез практика заедно с глухите хора. Целта е МТСП и МОН чрез Съвет на БЖЕ и чрез Фонд за развитие на БЖЕ да инвестират в такъв тип обучителни програми за създаване на такива възможности за глухи хора. Не трябва да се забравя, че глухите хора са единствените хора с увреждания, които могат да

бъдат равнопоставени чрез БЖЕ. БЖЕ обаче, се различава от словесния език и това предполага и изисква повече фокус и специализация на такъв тип обучителни програми на работното място. Целта следва да е покриване до около общо 20 работни места на година за всички НПО на глухи хора.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:45)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 4

Като обобщение, бихме искали да поясним, че настоящата глава трябва да има по-общирен обхват, а именно да се създават възможности за:

1. Подготовка на глухи специалисти в три основни направления:

- Глухи изследователи - занимаващи се научноизследователска и лингвистична дейност на БЖЕ
- Глухи обучители по жестов език - да се вземе предвид с каква подготовка са и кой ги подготвя. Да си обучител по ЖЕ не е лесна работа. Следва да се заложи на законово ниво разработването на методики за тези обучения, които съответно да бъдат доразвити на подзаконово. Обучители по БЖЕ има значение коя възрастова или по друг критерии обучаеми покриват. Много са различни начините на обучение при различените категории потребители и трябва да се мисли как ще се създават тези методики за обучение. Така например, методът за обучение на деца 0-3 години е различен от методът за обучение на възрастни, загубили в късен етап слуха си, които вече владеят говорим български език.
- Глухи преводачи по жестов език за онлайн ресурси за подготовка на всички групи специалисти. Във време на технологии и платформи за обучителни ресурси е редно да има критична маса от глухи преводачи, които създават онлайн ресурси на жестов език за подготовка на всички специалисти (глухи и чуващи, включително и родители, учители и други специалисти, имащи отношения с глухите хора). Глухи преводачи, които могат да превеждат от жестов език на говорим език като партньори на глухите обучители по жестов език и глухите лингвисти.

2. Подготовка на на жестови преводачи

- Глухи преводачи
- Чуващи преводачи
- Създаване на тандеми от чуващи и глухи преводачи за съвместна дейност

3. Подготовка по БЖЕ на педагози и други специалисти от системата на образованието, включително и педагози в специални училища

- Ресурсни учители
- Профилирани ресурсни учители
- Логопеди
- Слухово-речеви рехабилитатори
- Психолози

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:44)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 3

В този контекст се поставя въпросът защо МОН изземва функциите на глухата общност, особено на организациите на глухите хора, които трябва да бъдат поощрявани и развивани чрез национални програми с цел развитие на глухата общност, която е носител на жестовия език. Жестовият език трябва да достигне до родителите и семействата на глухите хора чрез овластена глуха общност, чрез организациите на глухите хора. Глухите хора са носители и ползватели и е естествено те да водят процесите на обучение и развитие на семействата на глухите хора. НПО секторът трябва да получава подкрепа от държавата, за да може глухите хора да подкрепят, съхраняват идентичността, културата и езика на глухите хора. Това не е работа на МОН. МОН не се занимават с обучение на родители и семейства.

Много е важно да се покрие темата за недопускане на лишаване на човешкото право на използване на език. За глухите хора естественият език е жестовият език и НЕ трябва да се допуска неговото лишаване. Изграждането на реч на словесен език е отделна дейност и тя си съществува и за нея си има финансова подкрепа за всяко глухо дете и е част от слухово-речевата рехабилитация, но тя не е единствената възможност за развитие на глухите хора. В момента държавата осигурява финансиране за слухопротезиране чрез слухови апарати и кохлеарни импланти. Осигурява се финансова подкрепа и за слухово-речева рехабилитация. В момента обаче няма никаква финансова подкрепа за развитие на глухите хора чрез жестов език. В момента проектозаконът се ограничава единствено и само до осигуряване на жестов превод, но всички знаем, че тук не става дума за услуги за жестов превод, а за пълноценно владеене и общуване чрез БЖЕ. Също така следва да се има предвид, че лишаването на правото на жестов език реално се случва основно от 0 до 3 годишна възраст, това е възрастта на децата, която не се покрива от системата на формалното образование. Трябва да се създават възможности за осигуряване на езикова среда чрез обучителни организации (те не са образователни), в случая от НПО на глухите хора. Желателно е в обучителните организации да има подготвени глухи обучители, които получават своите умения, както бидейки част от глухата общност, така и при наличието на международен опит в областта на глухите хора и чрез възможност за придобиване на специалност "Жестов език" от висше учебно заведение, което обаче ще отнеме доста по-дълго време. Трябва да има един преходен период, в който организациите на глухите хора да се занимават с обучителни дейности и да се изгражда и поетапно и капацитет за специалност Жестов език във ВУЗовете.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:43)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО 2

Междувременно, докато се създадат специалност, свързани с жестов език, ще отнеме време и глухите хора ще могат да бъдат мотивирани да се развиват само

като се появят такива специалности чрез жестов език. За да има критична маса от глухи хора, които са изследователи, учители, обучители и преводачи ще се случи след като се създадат възможности за обучителни програми на работното място в НПО на глухи хора и придобиване на висше образование. Целта е чрез закона да се създават условия за достъпност във висшето образование и в същото време да има и специалност, свързани с жестов език. Мотивацията сред глухите хора е безкрайно ниска, точно заради липсата на достъпно висше образование за глухите хора. Целта на закона е наистина да им предостави възможност за качествено висше образование с неограничен безплатен жестов превод за периода на обучението им във ВУЗ по желаната специалност – от степен бакалавър до всяка следваща. Просто глухите трябва да имат амбицията първо да бъдат образовани и след това да работят по специалността си. Държавата с този закон трябва да бъде задължена да предоставя неограничена безплатна услуга жестов превод на глухите студенти до момента на тяхното учене във ВУЗ. Всичко останало е в ръцете на глухите. Тогава ще има и конкуренция между глухите специалисти, която е безкрайно необходима за развитието на БЖЕ и на самите глухи. За да си глух изследовател никак, ама никак не е достатъчно само да си глух и носител на БЖЕ. Дори не е достатъчно да си завършил лингвистика на БЖЕ. Нужно е да имаш и следдипломна квалификация за научен изследовател. Това е дълъг процес, който ще започне да се случва само след като се постави основата като глухите следва да водят този процес. Чрез закона трябва да мотивираме глухите към учене и нужното образование, за да осъзнаят, че само така могат самите те да имат развитие и да работят за развитието на БЖЕ. В образованието се крие успехът и независимостта на глухите хора и на нашия БЖЕ. Но за да има образование за глухи, трябва някой да е поставил основата за това образование и това е отговорност на глухата общност в партньорство с академичната общност. Основна цел на закона следва да бъде подпомагането и овластяването на глухите хора.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:41)

ГЛАВА ВТОРА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО

ГЛАВА ВТОРА

ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО

Позиция и пояснения: Цялата глава е писана доста административно едва ли не с нагласата, че има достатъчно хора в академичните среди, които владеят отлично жестов език и са изследователи, преподаватели и специалисти по този език и имат капацитета да преподават жестов език. Обаче без научно-изследователска работа съвместно с глухи хора не може да се прилагат каквито и да е било методики за обучение по БЖЕ. Чрез закон за БЖЕ се създават възможности за глухите хора да станат глухи изследователи, обучители и специалисти по жестов език. Броят глухи хора, които имат практически и професионален опит, както и образование са малко,

но те са хората, които са лидери в иновацията да се въведе БЖЕ пълноценно в обществения живот и да мотивира повече глухи хора да се включат в тези процеси. Тези глухи хора представляват всички организациите на глухите хора и съответно организациите заедно с висшите учебни заведения създават среда за научноизследователска и методическа дейност, която се извършва съвместно между глухи и специалисти в областта на лингвистиката, образованието и социалното предприемачество. Ние обаче имаме например, нужда и право на качествени жестови преводачи, които стават такива, когато те учат БЖЕ от глухите хора, а не от други чуващи хора. Да не забравяме, че мозъците на чуващите хора работят по чуващ начин и мислят на словесен език. Чуващите хора наострят уши и са с чуваща привилегия, че са водеща част от обществото и могат да предадат информацията както те сметнат за добре. Глухите хора, обаче, са носители на жестовия и визуален език и имат нужда от глухи преводачи, които всъщност превеждат много по-внимателно и коректно информацията най-вече защото глухите хора мислят по визуален начин и защото глухите хора представляват глухата общност, в която си общуват визуално чрез ръце и без звук. Жестовият език няма нищо общо с говоримия език и не трябва да се смесват, както много често се случва най-често с цел улесняване на чуващите хора. А всъщност чуващите хора трябва да се учат от глухите хора с техния естествен БЖЕ.

От кого ще се изучава БЖЕ? В настоящата глава никъде не се споменава за научноизследователската дейност КАК точно тя ще се случва и каква точно е ролята на глухата общност и най-вече на организациите НА глухите хора. Защо не се говори за това как ще се създаде специалност, свързана с БЖЕ. Тази специалност, за да се случи по автентичен начин - трябва да бъде създадена среда за автентична научноизследователска дейност чрез БЖЕ от глухите хора, носители и ползватели на БЖЕ с подкрепата на специалисти, които са готови да съдействат на глухите хора съвместно с ВУЗ. Тъй като е нещо много ново трябва да се взаимстват и чужди практики. Местните са безкрайно оскъдни. Логопеди, слухово-речеви рехабилитатори и други специалности, свързани със специална педагогика и т.н. не ги прави специалисти по жестов език, още повече, че чуващите хора не владеят жестов език. Единичите чуващи хора, които владеят жестов език и са правили неща на парче през годините не ги прави специалисти, а и никакъв прогрес не могат да имат те без в този процес да са включени глухите хора. Единственият път е - глухите хора заедно с много малкото специалисти със съвети от вече утвърдени чужди специалисти да се поставят основите. Пример е Косово, което като държава чрез своето Министерство на образованието и местната организация на глухите влиза в сътрудничество със Световната федерация на глухите и поставят началото на научно-изследователска дейност, като в продължение на едно десетилетие те успяват да поставят началото на билингвизма като подход на образование, защото още от самото начало се решава, че трябва да се постави основата от глухите хора, носители и ползватели на БЖЕ. Основата липсва и опитите на единици хора, които са от сферата на орализма се опитват да се "изтъкнат" като специалисти по жестов език, а всъщност те често говорят за калкиране и запазване на статуквото на некачествено образование чрез калкираща реч, като това по никакъв начин не поставя основите за билингвизъм, което е една от основните цели на настоящия закон.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:39)

РАЗДЕЛ III ЦЕЛИ

Чл. 7. Основните цели на закона са:

1. признаване на българския жестов език за естествен самостоятелен език;
2. осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;
3. признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез българския жестов език;
4. формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед осигуряване на равни възможности на глухите и сляпо-глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в общественния живот;
5. прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование;

Предлагаме: Да бъдат пояснени и по-конкретизирани целите на ЗБЖЕ.

1. Признаване на БЖЕ за естествен самостоятелен език;
2. Осигуряване на пълноценен и равен достъп до информация и комуникация за глухите лица чрез БЖЕ;
3. Признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез БЖЕ;
4. Прилагане на БЖЕ в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование;
  - 4а. Задължително въвеждане на БЖЕ в специализираните училища и преподаване чрез БЖЕ
  - 4б. Свободно-избираема форма на изучаване на предмет „Български жестов език“ в общообразователните училище в случай на наличие на глухи ученици в съответното училище.
5. Осигуряване на възможности за устойчива научно-изследователска и методическа дейност чрез БЖЕ.
6. Подготовка на специалисти за обучение по БЖЕ;
7. Осигуряване на възможности за трудова заетост, с които се гарантира интегрирано включване на глухите лица чрез БЖЕ;
8. Осигуряване на възможности за обучение на родители и други членове на семейства на глухи лица по БЖЕ.

9. Осигуряване на информация чрез БЖЕ с помощта на съвременните информационни технологии.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:38)

РАЗДЕЛ II ПРИНЦИПИ

РАЗДЕЛ II ПРИНЦИПИ

Чл. 6. Основните принципи на закона са:

1. равен достъп до информация и комуникация;
2. равен достъп до качествено образование чрез българския жестов език;
3. съхраняване и утвърждаване на културата и идентичността на общността на глухите лица;
4. развитие и популяризиране на българския жестов език;
5. равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език.

Предлагаме: Да бъдат добавени принципи, които са от изключителна важност за глухите лица и по-долу в закона да бъдат развити:

6. Равен достъп до трудова реализация.
7. Основен партньор на държавата във всички процесите на БЖЕ да бъдат носителите на жестовия език чрез НПО на глухи.

Мотиви: В световен мащаб, глухите хора са единственото уникално лингвистично малцинство сред хората със специални потребности. Глухите хора са носители на жестов език и само чрез трансдисциплинарен модел на работа, т.е. да се работи заедно и съвместно с глухите хора във всички дейности касаещи развитието, съхранението и прилагането на БЖЕ, може да се постигне ефективно изпълнение на закон за БЖЕ. По този начин се постига максимална автентичност на ресурсите и услугите свързани с БЖЕ, което води неминуемо да реалното приобщаване на глухите хора.

Пояснение: Чуващите хора няма как да водят тези процеси, а активно партнират на глухите хора в този процес с тяхната съответна специализация и експертиза. Процесите се водят от глухи хора с опит и умения чрез НПО на глухи, бидейки носители и ползватели на БЖЕ. Чуващите хора са винаги добре дошли да участват в процесите като партньори на глухите лидери на процесите. Глухите лидери са в сърцевината на всички процеси на развитието на глухата общност. Чуващите хора се включват в роли, които съдействат на глухите хора в изпълнението на мисията на закона за БЖЕ, а именно неговото утвърждаване, популяризиране, развитие и практическо прилагане.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:38)

4

Чл. 4. Всяко лице има право да се изразява чрез българския жестов език, да го използва и изучава.

Предлагаме: Чл. 5 да бъде променен, като след изразът „жестов език“ да се добави „като партньори на изпълнението на тези дейности са организации на хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественоползна дейност“ Като текстът придобие следната формулировка:

Чл. 5. (1) Държавата чрез министъра на образованието и науката координира дейностите, свързани с научните изследвания за развитието на българския жестов език, като партньори на изпълнението на тези дейности са юридически лица с нестопанска цел, чиято дейност включва дейности, **свързани с насърчаването и подкрепата на глухи лица чрез БЖЕ и включва над 50% от управителното си тяло глухи лица**, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.

Мотиви: Тук е мястото на организациите НА хора с увреден слух (глухи лица) като партньори на държавата в лицето на министъра на образованието. Съвсем естествено е държавата да повери тази задача на министъра в административен и финансов план, а той от своя страна да делегира изпълнението на дейностите на своите партньори – НПО НА глухи. В този смисъл предлагаме да се редактира текста на **чл. 5, ал. 1** по следния начин, като се допълни „...като партньори на изпълнението на тези дейности са НПО на глухи лица, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.“

(2) Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания на организации, включително на и за хора с увреден слух и на сляпо-глухи лица, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

Предлагаме: Чл. 5, ал. 2 да бъде изменен, като след „израза научни изследвания“ се замени остатъка от текста със следния израз: „свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието чрез създаване на Фонд за развитие на БЖЕ с участие на глухи лица, като възлага изпълнението на партньорски организации на хора с увреден слух, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.“ Като текстът придобие следната редакция:

(2) Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието чрез създаване на **Фонд за развитие на БЖЕ** с участие на глухи лица, като възлага изпълнението на партньорски организации на хора с увреден слух, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.

В правилника за прилагане на закона да бъдат разписани дейностите на фонда, неговото управление, участници, финансиране и всичко необходимо.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:37)

3

Чл. 3 (1) Законът гарантира независимост, равнопоставеност и достъпност на глухите и сляпо-глухите лица в обществения живот на страната чрез използването на българския жестов език.

(2) Спецификата на българския жестов език и културата и идентичността на общността на глухите лица в Република България трябва да бъдат зачитани и съхранявани.

Пояснение: Заявяваме твърдо, че в закон за БЖЕ не говорим за медицински модел на глухотата и законът не покрива никакви теми, свързани със степента на загуба на слух или степента на изградена реч и успеваемост чрез слухово-речевата рехабилитация. Изграждането на чуваемост и говор са обект на слухово-речевата рехабилитация и това няма нищо общо с БЖЕ. БЖЕ може и е силно препоръчително да се използва от слухово-речевите рехабилитатори само ако го владеят и са го научили, за да изграждат езикови и комуникативни способности на глухите хора чрез БЖЕ да усвояват и словесен език. Но в никакъв случай не е обратното - чрез словесна реч не се учи жестов език. Жестовият език е визуален език със свои правила, структура, граматика и неговото усвояване няма нищо общо със словесния език. Усвояването на словесния език може да се случва чрез БЖЕ, който е естествен и основен за глухите хора. Жестовият език принадлежи на глухата общност, която се състои от носители на жестов език и те допринасят за усвояване на БЖЕ от всички останали, които впоследствие стават ползватели на БЖЕ. И това човешко право трябва да бъде отстоявано и да се разбере, че жестовият език не е играчка, която се подмята от всеки, който иска да играе с нея. Като заключение, БЖЕ е на българската глуха общност и трябва тя да бъде уважена като извор на БЖЕ.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:36)

2

(2) Законът създава условия за премахването на всякакви ограничения при общуването на глухите лица и при използването и достъпа до информация чрез българския жестов език.

~~Чл. 2. Българският жестов език позволява използването и създаването на системи за комуникация, които подкрепят подходи на общуване и овладяване на други езикови компетентности.~~

Предлагаме: Чл. 2 да бъде заличен.

Мотиви: Системите за комуникация, произлизащи от БЖЕ, не са научно изследвани и доказани като такива, както и за кои групи от хора с увреждания могат да бъдат прилагани. Към момента такива системи за комуникация се използват основно от сляпо-глухи лица или по-конкретно тактилна жестава реч.

Производните системи не могат да бъдат разглеждани в **ЗБЖЕ**. Законът цели утвърждаването, усвояването и развитието на естествения жестов език, който е научно доказан със своя лингвистична структура. **БЖЕ** е произлязъл от общността на глухите хора и те са неговите носители. Общността на сляпо-глухите не може да бъде обект на този закон. Няма език, който да бъде принадлежност на повече от една общност.

Темата е съгласувана и с чужди експерти лингвисти по жестов език от страни с дългогодишен опит в сферата на жестовите езици. Те заявяват твърдо, че този член трябва да се премахне от ЗБЖЕ, защото изкуствено създадените системи по-скоро замърсяват естествената форма и развитие на жестовите езици. Всеки е свободен да създава изкуствени системи за комуникация, но те не са обект на закон за жестов език.

Заключение: Глухата общност се стреми да популяризира своята култура, идентичност и език в обществото на чуващите хора. Глухата общност допринася към обществото като цяло със своя жестов език, който трябва да бъде защитен, развиван, обогатяван и съхраняван чрез настоящия закон. Тук не става дума само и единствено за достъп до информация, а става дума и за пълноценен живот чрез БЖЕ. Изкуствено създадените системи, които по-скоро „замърсяват“ естественото развитие на БЖЕ нямат място в закон за БЖЕ.

Автор: Иван Бургов (04.09.2020 17:35)

Проект на Закон за българския жестов език

ПРОЕКТ НА ЗАКОН
ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК

ГЛАВА ПЪРВА
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

РАЗДЕЛ I
ПРЕДМЕТ НА ЗАКОНА

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с признаването на българския жестов език за естествен самостоятелен език и със зачитането на правото на глухите и ~~сляпо-глухите~~ лица на изразяване и на информация чрез българския жестов език.

Предлагаме: Да се заличи в **чл. 1** изразът „**и на сляпо-глухите**“. За да се избегне тафтология, отбелязваме, че трябва да бъде заличен изразът „**сляпо-глухи лица/деца**“ във всички текстове на закона.

Мотиви:

1. Глухи лица са всички хора със слухова загуба, които владеят и ползват БЖЕ и се самоопределят като част от глухата общност. Глухите лица включват в себе си и онези глухи лица, които имат допълнителни увреждания, включително и сляпо-глухите хора.
2. **Законът за българския жестов език (БЖЕ)** урежда признаването на българския жестов език и правата на носителите и ползвателите на БЖЕ, които са част от българската глуха общност. БЖЕ извира от глухата общност и от никоя друга общност.
3. **Глухи лица** са всички лица със слухова загуба, които владеят и ползват БЖЕ и са се определили за част от глухата общност. Лица със слухова загуба са носители на права по този закон при изразено желание да учат и ползват БЖЕ и да са част от глухата общност. БЖЕ е център на глухата общност.

4. Изричното включване на сляпо-глухите променя предмета на закона и поставя изцяло отделна категория лица като различаваща се от „глухите“, което е предпоставка за нееднакво третиране и за редица бъдещи проблеми.

Автор: Petya Filipova (23.08.2020 20:13)

Не подкрепям.

?? ??????????

?? ?? ?????????? ????? ??????????????? ?? ????????????? ?????? ????? ?????????????
?????????????????? ?? ?????????? ?????? ?? ??????? ??????????????????

Автор: Александър Андреев (19.08.2020 21:50)

Не подкрепям.

Аз не подкрепям този законопроект. Моля изслушвайте организациите на глухите хора за нашите предложения.

Автор: Александър Андреев (19.08.2020 21:37)

Не подкрепям.

Аз не подкрепям този законопроект. Моля изслушвайте организациите на глухите хора за нашите предложения.

Автор: Румен Поибренски (19.08.2020 20:35)

Няма да подкрепям!

?? ?????????? ????? ?????????????????? ?? ????????????? ?????? ????? ??????????????
?????????????????? ?? ?????????? ?????? ?? ??????? ??????????????????

Автор: Мария Атанасова (19.08.2020 13:32)

Не подкрепям.

?? ??????????????

?? ?? ?????????????? ????? ?????????????????? ?? ????????????? ?????? ????? ??????????????
?????????????????????? ?? ??????????? ?????? ?? ?????????? ????????????????????

Автор: Мария Атанасова (19.08.2020 13:30)

Не подкрепям!!! Аз не подкрепям този законопроект за българския жестов език .
Моля заслушайте орган

?? ?????????!!!

?? ?? ?????????????? ????? ?????????????????? ?? ?????????????? ??????? ????? . ????? ??????????????
????????????????????? ?? ?????????? ?????? ?? ????????? ??????????????????.

Автор: Захари Захариев (19.08.2020 12:19)

Не подкрепям

Не подкрепям така предложения законопроект. Случването на закона в този вид ограничава, а не дава повече права на глухите и слабочуващи. Дава се тежест на жестовите преводачи, вместо да се признае водещата роля на глухите с този закон. Моля, не допускайте абсурди. Ако не разполагате с юристи, които познават проблематиката приемете експертизата, която самите глухи могат да предложат и направете този закон заедно.

Автор: svetla ibrishimova (18.08.2020 18:32)

Не подкрепям.

?? ??????????.

?? ?? ?????????????? ????? ?????????????????? ?? ?????????????? ??????? ????? . ????? ??????????????
????????????????????? ?? ?????????? ?????? ?? ????????? ??????????????????.

Автор: Иван Бугов (18.08.2020 15:33)

Не подкрепям!

?? ?? ?????????????? ????? ?????????????????? ?? ?????????????? ??????? ????? . ????? ?????????????? ?????????????????? ??
?????????? ????? ?? ??????? ?????????????????!

Автор: Кирил Славов (18.08.2020 14:44)

Не подкрепям!!!

**Аз не подкрепям този законопроект за българския жестов език . Моля
заслушайте организациите на глухите хора за нашите предложения.**

Автор: Иван Бургов (18.08.2020 13:43)

Не подкрепям.

**Аз не подкрепям този законопроект за българския жестов език. Моля
изслушайте организациите на глухите хора за нашите предложения.**

Автор: Александър Иванов (18.08.2020 13:39)

Не подкрепям.

Аз не подкрепям този законопроект за българския жестов език. Моля изслушайте
организациите на глухите хора за нашите предложения.

История

Начало на обществената консултация - 06.08.2020

Приключване на консултацията - 08.09.2020

Справка за получените предложения - 30.09.2020

[Справка за отразяване на предложенията и становищата](#)

Окончателен акт на Министерския съвет
